ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
Ὑμηττοῦ 47-51, Καισαριανή, τ.κ. 161 21. Τηλ. 210-7224123 fax.: 210-7223584
(Internet) http: //www.imkby.gr - (e-mail) info@imkby.gr

Ἀριθμ. Πρωτ. Φ.1/3/378 Ἐν Καισαριανῇ τῇ 1η Ἀπριλίου 2008

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 77η

Πρός
τούς Πανοσιολογιωτάτους καί Αἰδεσιμολογιωτάτους Πρεσβυτέρους
τόν Ἱεροκήρυκα καί τούς Ἐφημερίους
καί τούς Εὐλαβεστάτους Διακόνους
τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς Μητροπόλεως.

Ἀγαπητοί Πατέρες καί Ἀδελφοί
χαίρετε ἐν Κυρίῳ

Προσεγγίζοντες χρονικῶς πρός τήν Ἁγία καί Μεγάλη Ἑβδομάδα ἀπευθύνουμε τήν παροῦσα Ἐγκύκλιό μας πρῶτον γιά νά ἀναφερθοῦμε στήν πνευματικότητά της καί δεύτερον γιά νά ἐπαναλάβουμε τίς ὁδηγίες πού καί στό παρελθόν ἔχουμε δώσει γιά τήν ὀργάνωσι τῆς διακονίας μας καί τῆς πνευματικῆς ζωῆς τῶν ἐνοριῶν μας αὐτή τήν πάνσεπτη περίοδο, μέ σκοπό νά βιώσουμε τό θεῖο Πάθος σάν σταυροαναστάσιμη ἀγωνιστική πορεία κατά τῶν ἐπιρρύτων παθῶν πού θά μᾶς ὁδηγήσει στήν ἐν Χριστῷ ἐλευθερίᾳ.

Μέρος πρῶτον

Α΄. Ὁ ἑόρτιος κύκλος τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος κατέχει προέχουσα θέσι στό ἑορτολόγιο τῆς Ἁγίας Ἐκκλησίας μας. Σ' αὐτή ἐκφράζεται καί κορυφοῦται

ἡ πνευματικότητα τῆς πίστεως καί τῆς λατρείας τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας.

Τό κεντρικό περιεχόμενο της εἶναι ἡ ποιοτική ἱστόρησι τοῦ σωτηρίου Πάθους τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ. Οἱ ἐμπνευσμένοι ὕμνοι τῶν ἡμερῶν μέ σπάνια δεξιοτεχνία, λυρικότητα καί ἄφθαστη ποιητική ὡραιότητα περιγράφουν τά γεγονότα καί τίς κεντρικώτερες στιγμές τῆς ἀρρήτου ταπεινώσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ στό ἑκούσιο Πάθος Του.

Οἱ ποιητές τῶν ὕμνων μελετῶντες τά ἱερά καί θεόπνευστα κείμενα τῶν Γραφῶν καί ζῶντες στήν καρδιά τους τό ἄφατο μυστήριο τῆς ἀπορρήτου κενώσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ κατορθώνουν νά διατυπώσουν σ’ αὐτούς μέ σπάνια θεολογική δύναμι καί ἀκρίβεια τήν διδασκαλία καί τήν πνευματικότητα τῆς Ἁγίας Ἐκκλησίας μας.

Οἱ πιστοί δέν ἑορτάζουν ἁπλῶς τά τίμια καί σεπτά πάθη τοῦ Σωτῆρος τους ἀλλά ζοῦν αὐτά μυστικά στόν ἄδυτο χῶρο τῆς λατρεύουσας καρδιᾶς τους.

Ἡ ὀρθόδοξη λατρεία εἶναι μία ζῶσα καί ἐνεργός συμμετοχή στά ἱερά γεγονότα τοῦ ἑορτίου κύκλου. Ὁ χρόνος συμπυκνώνεται κατά τήν ἀνέλιξι τοῦ ἑορταζομένου λειτουργικοῦ γεγονότος, γίνεται ἕνα μυστικό καί ζωηφόρο παρόν, στό ὁποῖο συγκλίνουν τόσο τό παρελθόν, τό ἤδη τετελεσμένο βιωθέν καί αὖθις ἀναβιούμενο, ὅσο καί τό μέλλον, πού βιοῦται ὅμως ἐσχατολογικῶς ὡς τό βέβαιο, ὑπεσχημένο καί ἄρρητο περιεχόμενο τῆς θείας ἐπαγγελίας πού ἀποτελεῖ τήν ἐν Χριστῷ ἐλπίδα τῶν πιστῶν.

Κατά τίς Ἱερές Ἀκολουθίες τῶν πανσέπτων αὐτῶν ἡμερῶν τῶν Ἁγίων Παθῶν τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡ εὐσεβής καρδία τῶν πιστῶν πάλλεται ὁλόκληρη ἀναμοχλουμένη ἀπό τό πῦρ τῆς χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Δονεῖται ἐκ βάθρων αἰσθανομένη τίς ἄρρητες ἀναβάσεις καί καταβάσεις, τίς φωτεινές ἀνταύγειες καί τίς σκιερές ἀποκρύψεις τοῦ ὑπερφυοῦς μυστηρίου. Συνέχουν καί συμπίγουν αὐτή ἄλλοτε ἡ εὐάρεστη ὀσμή καί ἄλλοτε ἡ πικρή γεῦσι τῆς θεανδρικῆς ἀντινομίας.

Σέ ὅλες τίς ποικιλόμορφες φάσεις τῆς πραγματοποιήσεως τῆς θείας βουλῆς στό Πάθος τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ἡ καρδία τοῦ πιστοῦ δέν παραμένει ἀδιάφορη καί ἀπαθής, ἀλλά μετέχει σ' αὐτό μέ ὅλες τίς δυνάμεις τῆς θεομόρφου οὐσίας της.

Β΄. Στή συνέχεια θά ἐπισημάνουμε ὡρισμένα χαρακτηριστικά τῆς πνευματικότητος τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος

1. Ἡ προετοιμασία τῆς ψυχῆς
ἐν ὄψει τῆς ἐλεύσεως τοῦ Νυμφίου Χριστοῦ.

Στούς ὕμνους τῶν πρώτων ἡμερῶν τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος ἡ Ἐκκλησία προτρέπει τούς πιστούς νά ἀγαπήσουν καί νά προετοιμάσουν τήν ψυχή τους γιά νά ὑποδεχθοῦν τόν ἐρχόμενον Νυμφίο Ἰησοῦ Χριστό.

Ἡ προετοιμασία αὐτή εἶναι συγκεκριμένη καί συνίσταται στήν ὀρθή πίστι καί στίς λάμπουσες ἀρετές.

1) Μέ τήν *ὀρθή πίστι* ὁ πιστός ὁδηγεῖται στήν ἐπίγνωσι τοῦ Νυμφίου τῆς Ἐκκλησίας Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ καί τήν κατανόησι τῶν σωτηριωδῶν γεγονότων τῆς ἐνσάρκου ζωῆς καί οἰκονομίας τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ κατά τόν ἀπόστολο Πέτρο *"ταῦτα γὰρ ὑμῖν ὑπάρχοντα καὶ πλεονάζοντα οὐκ ἀργοὺς οὐδὲ ἀκάρπους καθίστησιν εἰς τὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπίγνωσιν"* (Β΄ Πέτρου α΄ 8).

Ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός τόσο πρίν ὅσο καί μετά τό Πάθος καί τήν Ἀνάστασί Του ἐξήγησε δημοσίως στούς Ἰουδαίους καί ἰδιαιτέρως στούς Μαθητές Του τά γεγονότα, τόν σκοπό καί τίς συνέπειές τους γι' αὐτούς ὅπως :

α) *Στούς Ἰουδαίους* προεφήτευσε, ὅτι θά ἀναστηθεῖ τρεῖς ἡμέρες μετά τόν θάνατό Του, ὅταν ἐκεῖνοι τοῦ ἐζήτησαν ἀποδείξεις γιά τό πρόσωπο καί τό ἔργο Του:

“ Τότε ἀπεκρίθησάν τινες τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων λέγοντες· Διδάσκαλε, θέλομεν ἀπὸ σοῦ σημεῖον ἰδεῖν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· Γενεὰ πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς σημεῖον ἐπιζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ εἰμὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ τοῦ προφήτου. ὥσπερ γὰρ ἐγένετο Ἰωνᾶς ὁ προφήτης ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας, οὕτως ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας. ἄνδρες Νινευῖται ἀναστήσονται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ κατακρινοῦσιν αὐτήν· ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωνᾶ, καὶ ἰδοὺ πλεῖον Ἰωνᾶ ὧδε. βασίλισσα νότου ἐγερθήσεται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ κατακρινεῖ αὐτήν· ὅτι ἦλθεν ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς ἀκοῦσαι τὴν σοφίαν Σολομῶντος, καὶ ἰδοὺ πλεῖον Σολομῶντος ὧδε ” (Ματθαίου ιβ΄ 38-42):

β) Στούς Μαθητές Του πού ἐπορεύοντο πρός Ἐμμαούς:

“Ἀρξάμενος ἀπὸ Μωϋσέως καὶ ἀπὸ πάντων τῶν προφητῶν διερμήνευσεν αὐτοῖς ἐν πάσαις ταῖς γραφαῖς τὰ περὶ ἑαυτοῦ ” (Λουκᾶ κδ΄ 27).

Καί ὁ Προφήτης Ἡσαΐας δίδει ἀπαντήσεις καί ἐξηγεῖ, ὅτι τό πάθος τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ δέν ὀφείλετο σέ τιμωρία τοῦ Θεοῦ, ἀλλά ἦταν ἐνέργεια φιλανθρωπίας καί τελείας ἀγάπης Του γιά νά θεραπευθοῦμε ἀπό τίς πληγές τῶν ἁμαρτιῶν μας :

“Κύριε, τί ἐπίστευσε τῇ ἀκοῇ ἡμῶν ; καί ὁ βραχίων Κυρίου τίνι ἀπεκαλύφθη ; ἀνηγγείλαμεν ὡς παιδίον ἐναντίον αὐτοῦ, ὡς ρίζα ἐν γῇ διψώσῃ. Οὐκ ἔστιν εἶδος αὐτῷ οὐδέ δόξα· καί εἴδομεν αὐτόν, καί οὐκ εἶχεν εἶδος οὐδέ κάλλος · ἀλλά τό εἶδος αὐτοῦ ἄτιμον καί ἐκλεῖπον παρά πάντας τούς υἱούς τῶν ἀνθρώπων· ἄνθρωπος ἐν πληγῇ ὢν καί εἰδώς φέρειν μαλακίαν, ὅτι ἀπέστραπται τό πρόσωπον αὐτοῦ, ἠτιμάσθη καί οὐκ ἐλογίσθη. οὗτος τάς ἁμαρτίας ἡμῶν φέρει καί περί ἡμῶν ὀδυνᾶται, καί ἡμεῖς ἐλογισάμεθα αὐτόν εἶναι ἐν πόνῳ καί ἐν πληγῇ ὑπό Θεοῦ καί ἐν κακώσει. αὐτός δέ ἐτραυματίσθη διά τάς ἁμαρτίας ἡμῶν καί μεμαλάκισται διά τάς ἀνομίας ἡμῶν· παιδεία εἰρήνης ἡμῶν ἐπ΄ αὐτόν. Τῷ μώλωπι αὐτοῦ ἡμεῖς ἰάθημεν ” (Ἡσαΐας νγ΄ 1-5).

2) Οἱ *ἀρετές* ἀποτελοῦν τήν ἀπαστράπτουσα ἐσθῆτα, τό λαμπρό ἔνδυμα τῆς ψυχῆς, τῶν πιστῶν, γιά νά γίνουν δεκτοί καί νά συμμετάσχουν στήν ἀΐδια χαρά τῆς σωτηρίας καί εὐφροσύνη τῆς πανηγύρεως τῶν

πρωτοτόκων κατά τόν ἀποστολικό λόγο *“ ἀλλὰ προσεληλύθατε Σιὼν ὄρει καὶ πόλει Θεοῦ ζῶντος, Ἱερουσαλὴμ ἐπουρανίῳ, καὶ μυριάσιν ἀγγέλων, πανηγύρει καὶ ἐκκλησίᾳ πρωτοτόκων ἐν οὐρανοῖς ἀπογεγραμμένων, καὶ κριτῇ Θεῷ πάντων, καὶ πνεύμασι δικαίων τετελειωμένων ”* (Πρός Ἑβραίους ιβ΄ 22-23). Ὁ Θεός δέν κοινωνεῖ μέ ἀκάθαρτες ψυχές πού τίς χαρακτηρίζει ἡ ἀπιστία καί ἡ ἀδιαφορία, πού ταράζονται ἀπό τά πάθη τῆς ἁμαρτίας.

Στήν παραβολή τῶν βασιλικῶν γάμων ὁ Κύριος διευκρίνησε μέ σαφήνεια, ὅτι δέν θά συμμετάσχει στήν πανήγυρι τῶν πρωτοτόκων ὅποιος δέν διαθέτει ἔνδυμα γάμου:

“ Εἰσελθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς θεάσασθαι τοὺς ἀνακειμένους εἶδεν ἐκεῖ ἄνθρωπον οὐκ ἐνδεδυμένον ἔνδυμα γάμου· καὶ λέγει αὐτῷ· ἑταῖρε, πῶς εἰσῆλθες ὧδε μὴ ἔχων ἔνδυμα γάμου; ὁ δὲ ἐφιμώθη. τότε εἶπεν ὁ βασιλεὺς τοῖς διακόνοις· δήσαντες αὐτοῦ πόδας καὶ χεῖρας ἄρατε αὐτὸν καὶ ἐκβάλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων ” (Ματθαίου κβ΄ 11-13).

Ὡς ἔνδυμα γάμου ἐννόησε ἡ Ἐκκλησία τήν ἀπόκτησι τῶν ἀρετῶν, μέ τίς ὁποῖες ἐνδύεται, λαμπρύνεται καί στολίζεται ἡ ψυχή.

Ὁ λόγος του Κυρίου μας ἐπαληθεύεται κατά τήν Ἀποκάλυψι, ὅπου ὁ Εὐαγγελιστής Ἰωάννης γράφει αὐτό πού βλέπει :

α) Ὅτι οἱ δίκαιοι φοροῦν στολές λευκές *“ καὶ ἐδόθη αὐτοῖς ἑκάστῳ στολὴ λευκή, καὶ ἐρρέθη αὐτοῖς ἵνα ἀναπαύσωνται ἔτι χρόνον μικρόν, ἕως πληρώσωσι καὶ οἱ σύνδουλοι αὐτῶν καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν οἱ μέλλοντες ἀποκτέννεσθαι ὡς καὶ αὐτοί ”* (Ἀποκαλύψεως στ΄ 11) καί *“ μετὰ ταῦτα εἶδον, καὶ ἰδοὺ ὄχλος πολύς, ὃν ἀριθμῆσαι αὐτὸν οὐδεὶς ἐδύνατο, ἐκ παντὸς ἔθνους καὶ φυλῶν καὶ λαῶν καὶ γλωσσῶν, ἑστῶτας ἐνώπιον τοῦ θρόνου καὶ ἐνώπιον τοῦ ἀρνίου, περιβεβλημένους στολὰς λευκάς, καὶ φοίνικες ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν· ”* (Ἀποκάλυψις ζ΄ 9) πού ἔπλυναν στό αἷμα τοῦ Ἀρνίου *“ καὶ εἴρηκα αὐτῷ· Κύριέ μου, σὺ οἶδας. καὶ εἶπέ μοι· Οὗτοί εἰσιν οἱ ἐρχόμενοι ἐκ τῆς θλίψεως τῆς μεγάλης, καὶ ἔπλυναν τὰς στολὰς αὐτῶν καὶ ἐλεύκαναν αὐτὰς ἐν τῷ αἵματι τοῦ ἀρνίου ”* (Ἀποκάλυψις ζ΄ 14) καί “

μακάριοι οἱ ποιοῦντες τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ἵνα ἔσται ἡ ἐξουσία αὐτῶν ἐπὶ τὸ ξύλον τῆς ζωῆς, καὶ τοῖς πυλῶσιν εἰσέλθωσιν εἰς τὴν πόλιν" (Ἀποκάλυψις κβ΄ 14).

β)ὅτι στήν λαμπρή πόλι τῆς αἰωνιότητος δέν θά εἰσέλθουν ὅσοι ἔπραξαν τήν ἀνομία καί ἀσέβεια *"τοῖς δὲ δειλοῖς καὶ ἀπίστοις καὶ ἐβδελυγμένοις καὶ φονεῦσι καὶ πόρνοις καὶ φαρμακοῖς καὶ εἰδωλολάτραις καὶ πᾶσι τοῖς ψευδέσι τὸ μέρος αὐτῶν ἐν τῇ λίμνῃ τῇ καιομένῃ ἐν πυρὶ καὶ θείῳ, ὅ ἐστιν ὁ θάνατος ὁ δεύτερος "* (Ἀποκάλυψις κα΄ 8).

2. Ὁ Νυμφώνας καί ἡ πνευματική ἐγρήγορσι τῆς ψυχῆς

Ὁ Ἰησοῦς Χριστός εἶναι ὁ ἐπουράνιος Νυμφίος τῆς Ἐκκλησίας καί οἱ πιστοί εἶναι οἱ υἱοί τοῦ νυμφῶνος κατά τό λόγο τοῦ Κυρίου μας *"καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Μὴ δύνανται οἱ υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος πενθεῖν ἐφ' ὅσον μετ' αὐτῶν ἐστιν ὁ νυμφίος; ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι, ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος, καὶ τότε νηστεύσουσιν "* (Ματθαίου θ΄ 15).

Ἐπί τοῦ Σταυροῦ ὁ Χριστός ἐξηγόρασεν τήν πανάσπιλο νύμφη Του, πού εἶναι ἡ Ἐκκλησία, δηλαδή τίς ψυχές τῶν πιστῶν κατά τό *" Χριστὸς ἡμᾶς ἐξηγόρασεν ἐκ τῆς κατάρας τοῦ νόμου γενόμενος ὑπὲρ ἡμῶν κατάρα· γέγραπται γάρ· ἐπικατάρατος πᾶς ὁ κρεμάμενος ἐπὶ ξύλου "* (Πρός Γαλάτας γ΄ 13).

Γι' αὐτό οἱ πιστοί αἰωνίως θά δοξολογοῦν τόν ἐξαγοράσαντα αὐτούς Λυτρωτή καί Σωτῆρα τους :

"Καὶ ᾄδουσιν ᾠδὴν καινὴν λέγοντες· Ἄξιος εἶ λαβεῖν τὸ βιβλίον καὶ ἀνοῖξαι τὰς σφραγῖδας αὐτοῦ, ὅτι ἐσφάγης καὶ ἠγόρασας τῷ Θεῷ ἡμᾶς ἐν τῷ αἵματί σου ἐκ πάσης φυλῆς καὶ γλώσσης καὶ λαοῦ καὶ ἔθνους" (Ἀποκαλύψεως ε΄ 9).

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐπισημαίνει μέ σαφήνεια

"Τιμῆς ἠγοράσθητε· μὴ γίνεσθε δοῦλοι ἀνθρώπων " (Πρός Κορινθίους Α΄ ζ΄ 23).

" Ἠγοράσθητε γὰρ τιμῆς· δοξάσατε δὴ τὸν Θεὸν ἐν τῷ σώματι ὑμῶν καὶ ἐν τῷ πνεύματι ὑμῶν ἅτινά ἐστι τοῦ Θεοῦ " (Πρός Κορινθίους Α΄ στ΄ 20).

Ὁ ἀπόστολος Πέτρος ἐπισημαίνει ὅτι, οἱ αἱρετικοί ἀρνοῦνται τόν ἐξαγοράσαντα αὐτούς Δεσπότην.

“ Ἐγένοντο δὲ καὶ ψευδοπροφῆται ἐν τῷ λαῷ, ὡς καὶ ἐν ὑμῖν ἔσονται ψευδοδιδάσκαλοι, οἵτινες παρεισάξουσιν αἱρέσεις ἀπωλείας, καὶ τὸν ἀγοράσαντα αὐτοὺς δεσπότην ἀρνούμενοι, ἐπάγοντες ἑαυτοῖς ταχινὴν ἀπώλειαν· ” (Β΄ Πέτρου β΄ 1).

Ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός ἀπέπλυνε τήν Ἐκκλησία (Πρός Ἐφεσίους ε΄ 25-26) ἀπό τό αἶσχος τῆς ἁμαρτίας καί τήν ἐλάμπρυνε μέ τήν δόξα τῆς ἀναστάσεως, τῆς νίκης δηλαδή κατά τοῦ θανάτου, μέ τήν συμμετοχή της στήν αἰώνια ζωή καί μέ ὅλα τά ἄλλα αἰώνια καί ἄφθαρτα ἀγαθά πού οἱ ἄνθρωποι ἐστεροῦντο καί ἦσαν ἀποξενωμένο ἀπ’ αὐτά.

Ἀλλά πρό τοῦ σωτηρίου Πάθους Του ὁ Ἰησοῦς Χριστός ἐλάμπρυνε τήν πνευματική νύμφη Του, δηλαδή τήν Ἐκκλησία, ὅταν στήν μήτρα τῆς Παρθένου Μαρίας προσέλαβε τήν ἀνθρώπινη φύσι. Στήν θεοφόρο μήτρα τῆς Παρθένου Μαρίας ἐτελέσθησαν οἱ μυστικοί γάμοι τοῦ Θεοῦ καί τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ἄρρητη πνευματική ἕνωσι τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως μέ τήν θεία.

Μέ τήν ἕνωσι αὐτή ὁ Κύριος ἐθέωσε τό ἐκ τῆς Παρθένου πρόσλημμα ἐξωραΐσας τοῦτο μέ τήν αὐγή, τήν λάμψι, τῆς θεότητος.

Σ’ αὐτό τόν Νυμφίο καί σ’ αὐτούς τούς ἀρρήτους πνευματικούς γάμους σπεύδουν οἱ ψυχές τῶν πιστῶν, ἐπειδή ὅταν ἑνωθοῦν μέ τόν Υἱό τοῦ Θεοῦ σῴζονται. Ἡ σωτηρία ἀποτελεῖ τόν ἔσχατο λόγο καί σκοπό τῆς ὑπάρξεώς μας καί ἐπιτυγχάνεται ἐν Χριστῷ διά τῆς ἑνώσεώς μας μέ τόν Ἰησοῦ Χριστό.

Ἀλλά ὁ Νυμφίος ἔρχεται ἀπροειδοποίητα καί θά παραλάβει μαζί Του τίς ἄξιες ψυχές στήν χαρά τῆς αἰώνιας ζωῆς.

Γι’ αὐτό οἱ ψυχές δέν πρέπει νά παραδοθοῦν στήν ἀνάπαυσι τοῦ πνευματικοῦ ὕπνου, ἀλλά νά γρηγοροῦν προσδοκοῦσες τήν ἔλευσι τοῦ Κυρίου εὐτρεπισμένες καί προετοιμασμένες θεοπρεπῶς.

Ἀνάξιες εἶναι οἱ ψυχές πού ἀδιαφοροῦν, ρεμβάζουσες στόν κόσμο, πού ἔχει ρυπαρό ἔνδυμα πού ἀποστάζει τόν βόρβορο τῆς ἁμαρτίας, πού ἀναδίδει τό αἶσχος τῆς πνευματικῆς ἀποστασίας. Ἀνάξιες εἶναι οἱ ψυχές πού δέν ἐκτιμοῦν τήν ἁγνότητά τους, πού ἐκπορνεύθηκαν στά σκοτεινά καταγώγια τοῦ θανάτου, πού καταφρονοῦν τόν Νυμφίο τους, πού ἀπεμπολοῦν τήν χάρι, πού παραδόθηκαν στόν ὕπνο τῆς ἀδιαφορίας καί τῆς πνευματικῆς χαυνώσεως καί ραστώνης.

Ὁ Κύριος συνέστησε στούς μαθητές Του " *γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν ἡμέραν οὐδὲ τὴν ὥραν ἐν ᾗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται* " (Ματθαίου κε΄ 13).

3. Ἡ μυστική συναναβασι καί κάθαρσι τῆς ψυχῆς.

Ὁ Κύριος ἀνήγγειλε στούς μαθητές Του τήν πορεία πρός τήν Ἱερουσαλήμ καί τό ἑκούσιο Πάθος Του

"Ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ γραμματεῦσι, καὶ κατακρινοῦσιν αὐτὸν θανάτῳ, καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσιν εἰς τὸ ἐμπαῖξαι καὶ μαστιγῶσαι καὶ σταυρῶσαι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται " (Ματθαίου κ΄ 18-19).

Γνωρίζει τό Πάθος Του καί σπεύδει ἑκουσίως σ' αὐτό γιά νά ἐξαγοράσει τόν κόσμο ἀπό τήν δουλεία τῆς ἁμαρτίας. Οὐδέν ἀπρόοπτον, οὐδέν ἀναγκαστικόν συνέβη σ' Αὐτόν. Ὁ σταυρικός θάνατος ἦτο τό ποτήριο τῆς κενώσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ πού ἤπιε ἕως τρυγός ἀπό τήν ἀγάπη Του γιά τούς ἀνθρώπους κατά τούς λόγους Του στήν ὑπερφυᾶ προσευχή Του ὅπως διασώθηκαν στό Εὐαγγέλιο :

"Καὶ προελθὼν μικρὸν ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ προσευχόμενος καὶ λέγων· Πάτερ μου, εἰ δυνατόν ἐστι, παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο· πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ." (Ματθαίου κστ΄ 39). Αὐτό τό ποτήριον τό ἤπιε ἀπό ἀγάπη.

Στήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ γιά τόν κόσμο ἀναφέρεται ὁ Εὐαγγελιστής Ἰωάννης:

"Οὕτω γὰρ ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται ἀλλ' ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον " (Ἰωάννου γ΄ 16).

Ὁ ἴδιος ὁ Κύριός μας προβάλλεται ὡς πρότυπο ἀγάπης, ἐπειδή θυσιάσθηκε γιά τούς ἀνθρώπους :

Εἶπε *"μείζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, ἵνα τις τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῇ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ "* (Ἰωάννου ιε΄ 13). Διευκρίνησε ὅτι *"διὰ τοῦτό με ὁ πατὴρ ἀγαπᾷ, ὅτι ἐγὼ τίθημι τὴν ψυχήν μου, ἵνα πάλιν λάβω αὐτήν "* (Ἰωάννου ι΄ 17).

Καί ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἀναφέρεται στήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ γιά μᾶς τούς ἁμαρτωλούς.

"Συνίστησι δὲ τὴν ἑαυτοῦ ἀγάπην εἰς ἡμᾶς ὁ Θεὸς, ὅτι ἔτι ἁμαρτωλῶν ὄντων ἡμῶν Χριστὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανε " (Πρός Ρωμαίους ε΄ 8).

Οἱ ψυχές τῶν πιστῶν φλεγόμενες ἀπό τήν ἀγάπη τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ θεωροῦν, ὅτι συνέχονται, καταλαμβάνονται ἀπό τό Πάθος τοῦ Σωτῆρος τους.

Αὐτή τήν θεία ἀγάπη ὑμνεῖ ὁ ἀπόστολος Παῦλος :

" Τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ; θλῖψις ἢ στενοχωρία ἢ διωγμὸς ἢ λιμὸς ἢ γυμνότης ἢ κίνδυνος ἢ μάχαιρα; καθὼς γέγραπται ὅτι ἕνεκά σου θανατούμεθα ὅλην τὴν ἡμέραν· ἐλογίσθημεν ὡς πρόβατα σφαγῆς. ἀλλ' ἐν τούτοις πᾶσιν ὑπερνικῶμεν διὰ τοῦ ἀγαπήσαντος ἡμᾶς. πέπεισμαι γὰρ ὅτι οὔτε θάνατος οὔτε ζωὴ οὔτε ἄγγελοι οὔτε ἀρχαὶ οὔτε δυνάμεις οὔτε ἐνεστῶτα οὔτε μέλλοντα, οὔτε ὕψωμα οὔτε βάθος οὔτε τις κτίσις ἑτέρα δυνήσεται ἡμᾶς χωρίσαι ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν " (Πρός Ρωμαίους η΄ 35-39).

Οἱ πιστοί ἔχοντες τήν διάνοιά τους καθαρή ἀπό τίς πυκνότατες συστροφές καί τήν ἐμπαθῆ συσκότισι τῆς ἁμαρτίας συμπορεύονται μέ μυστικό τρόπο μέ τόν Κύριο καί συσταυροῦνται μαζί Του νεκρούμενοι ὡς πρός τήν ἐπικίνδυνη γοητεία τοῦ ἁμαρτωλοῦ βίου κατά τόν λόγο τοῦ Κυρίου *" ὃς γὰρ ἂν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ἕνεκεν ἐμοῦ καὶ τοῦ εὐαγγελίου, οὗτος σώσει αὐτήν "* (Μάρκου η΄ 35). Αὐτή ὅμως ἡ νέκρωσι ὁδηγεῖ στήν ἀνάστασι καί στή ζωή.

Συσταυρούμενοι καί συνεκρούμενοι οἱ πιστοί μέ τόν Χριστό κατά τόν τρόπο πού ἀναλύει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος στήν πρός Ρωμαίους ἐπιστολή του " *ἢ ἀγνοεῖτε ὅτι ὅσοι ἐβαπτίσθημεν εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν, εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν; συνετάφημεν οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ βαπτίσματος εἰς τὸν θάνατον, ἵνα ὥσπερ ἠγέρθη Χριστὸς ἐκ νεκρῶν διὰ τῆς δόξης τοῦ πατρός, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐν καινότητι ζωῆς περιπατήσωμεν. εἰ γὰρ σύμφυτοι γεγόναμεν τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀναστάσεως ἐσόμεθα, τοῦτο γινώσκοντες, ὅτι ὁ παλαιὸς ἡμῶν ἄνθρωπος συνεσταυρώθη ἵνα καταργηθῇ τὸ σῶμα τῆς ἁμαρτίας, τοῦ μηκέτι δουλεύειν ἡμᾶς τῇ ἁμαρτίᾳ· ὁ γὰρ ἀποθανὼν δεδικαίωται ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας. εἰ δὲ ἀπεθάνομεν σὺν Χριστῷ, πιστεύομεν ὅτι καὶ συζήσομεν αὐτῷ, εἰδότες ὅτι Χριστὸς ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν οὐκέτι ἀποθνῄσκει, θάνατος αὐτοῦ οὐκέτι κυριεύει. ὃ γὰρ ἀπέθανε, τῇ ἁμαρτίᾳ ἀπέθανεν ἐφάπαξ, ὃ δὲ ζῇ, ζῇ τῷ Θεῷ. οὕτω καὶ ὑμεῖς λογίζεσθε ἑαυτοὺς νεκροὺς μὲν εἶναι τῇ ἁμαρτίᾳ, ζῶντας δὲ τῷ Θεῷ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν.* " (Πρός Ρωμαίους στ΄ 3-11) συνανυψώνονται μαζί Του στήν ἄνω Ἱερουσαλήμ στήν ἐπουράνιο βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

Ἡ διδασκαλία αὐτή περιέχεται στό θεολογικώτατο ἀπολυτίκιο τῆς ἑορτῆς τῶν Βαΐων "*Συνταφέντες σοι διά τοῦ Βαπτίσματος, Χριστέ ὁ Θεός ἡμῶν, τῆς ἀθανάτου ζωῆς ἠξιώθημεν τῇ Ἀναστάσει σου*".

Αὐτό συνιστᾶ τήν σωτηρία καί τήν δικαίωση τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ δικαίωση τοῦ ἀνθρώπου στήν σωτηριολογία τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας εἶναι ἐνέργεια τῆς θείας Χάριτος, τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Εἶναι δωρεά, ἐλεύθερο χάρισμα τῆς ἀπείρου ἀγαθότητος καί τῆς εὐσπλαχνίας τοῦ Θεοῦ κατά τήν ἀποστολική διδασκαλία " *τῇ χάριτι ἐστέ σεσωσμένοι* " (Πρός Ἐφεσίους β΄ 6).

Ὁ ἄνθρωπος εἰς οἱονδήποτε κατάστασι ἠθικῆς σταθερότητος καί προετοιμασίας καί ἄν εὑρίσκεται δέν δικαιοῦται κατ' ἀξίαν τήν σωτήρια αὐτή δωρεά.

Παρά ταῦτα ἡ θεία Χάρι, τό Ἅγιο Πνεῦμα παραμένει ἀνενεργό ἐντός τοῦ ἀνθρώπου ἐάν δέν συμπράξει ἐλεύθερα μαζί Του στήν ἀξιοποίησι τῆς σωτηρίου δωρεᾶς.

Ἡ θεία Βασιλεία εἶναι μέ χορηγία τῆς ἀπείρου χάριτος τοῦ Θεοῦ εἶναι ὅμως συγχρόνως καί ἀπόκτημα τῶν ἀξίων κατά τόν λόγο Του : *" καὶ λέγει αὐτοῖς· Τὸ μὲν ποτήριόν μου πίεσθε, καὶ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθήσεσθε· τὸ δὲ καθίσαι ἐκ δεξιῶν μου καὶ ἐξ εὐωνύμων μου οὐκ ἔστιν ἐμὸν δοῦναι, ἀλλ' οἷς ἡτοίμασται ὑπὸ τοῦ πατρός μου "* (Ματθαίου κ΄ 23).

Κατά ταῦτα οἱ πιστοί ὀφείλουν νά ἐργασθοῦν συντονισμένα γιά νά καταστοῦν ἄξιοι τῆς θείας δωρεᾶς. Ἑπομένως ἡ κάθαρσι τῆς ψυχῆς εἶναι ὅρος ἀπαραίτητος τῆς θεοποιητικῆς ἀναβάσεως. Μόνο ὅσοι ἔχουν καθαρή καρδιά θά εἰσέλθουν στήν βασιλεία τοῦ Θεοῦ, θά δοῦν τό ἀπαστράπτον πρόσωπο τοῦ Πατρός κατά τόν ἀποστολικό λόγο *"βλέπομεν γὰρ ἄρτι δι' ἐσόπτρου ἐν αἰνίγματι, τότε δὲ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον· ἄρτι γινώσκω ἐκ μέρους, τότε δὲ ἐπιγνώσομαι καθὼς καὶ ἐπεγνώσθην "* (Α΄ Κορινθίους ιγ΄ 12) καί θά λάμψουν καί ἀπό τόν ἥλιο λαμπρότερα καί ἐντονώτερα. Οἱ ἐμπαθεῖς καί ἄναγνοι, οἱ ρυπαροί, οἱ ἀκάθαρτοι, οἱ ἔχοντες σπιλωμένο νοῦ καί πονηρή καρδιά χωρίς μετάνοια, θά παραμείνουν ἐκτός τῆς κατοικίας τῶν ἁγίων ὅπως μέ σαφήνεια διδάσκει ὁ Κύριός μας *"καὶ ἐρεῖ· λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς πόθεν ἐστέ· ἀπόστητε ἀπ' ἐμοῦ πάντες οἱ ἐργάται τῆς ἀδικίας "* (Λουκᾶ ιγ΄ 27). Στερημένοι τό μακάριο φῶς τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, θά ἀποτελέσουν κοινωνίαν τῆς ἀτελευτήτου πνευματικῆς ἀθλιότητος κατά τόν λόγον Του *"Τότε ἐρεῖ καὶ τοῖς ἐξ εὐωνύμων· πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ οἱ κατηραμένοι είς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ"* (Ματθαίου κε΄ 41).

4. Ἡ ἀπόκτηση τῶν ἀρετῶν

Ἐπειδή οἱ ἀρετές ἀποτελοῦν λαμπρή στολή τῆς ψυχῆς ἡ Ἐκκλησία μας προβάλλει τά ἀναγκαῖα πρότυπα γιά νά παραδειγματίσει τούς πιστούς καί νά τούς παρακινήσει στήν ἀπόκτησι τῶν ἀρετῶν. Μέ τήν παραβολή τῶν δέκα Παρθένων (Ματθαίου κε΄ 1-13) ὁ Κύριος δέν ἄφησε περιθώρια παρανοήσεων.

α. Ταπείνωσι (πρότυπο ὁ Τελώνης καί ὁ ἴδιος ὁ Κύριος)

Ἡ ταπείνωσι εἶναι τά πτερά τῆς ψυχῆς. Ὁδηγεῖ τίς δίκαιες ψυχές πρό τοῦ θρόνου τῆς θείας μεγαλειότητος. Εἶναι ἡ λαμπρά καί ἀπαστράπτουσα ἐσθῆτα (ἔνδυμα) μέ τήν ὁποία ἡ ψυχή ὁδηγεῖται πρό τοῦ θρόνου τοῦ Παναγάθου Θεοῦ. Ἡ ταπείνωσι ἐπισπᾶται τό θεῖο ἔλεος, ἐφέλκεται τήν θεία συμπάθεια καί προκαλεῖ τούς μυστικούς ὄμβρους τῆς θείας χάριτος.

Ἡ ταπείνωσι εἶναι ἡ ρίζα καί τό θεμέλιο πάσης ἀρετῆς, τό γόνιμο καί καρπερό ἔδαφος τῆς δικαιοσύνης. Εἶναι ἡ εὐώδης ὀσμή τῆς θείας εὐδοκίας τό βάθος τοῦ χριστολογικοῦ αἰνίγματος, ἡ κρηπίδα τῆς θείας κενώσεως τοῦ Λόγου.

Ὁ Κύριός μας ὁ Ἰησοῦς Χριστός ὡς ἔνσαρκος οἰκονομία τοῦ Θεοῦ Πατρός ἦτο καί ἡ ἔνσαρκος ταπείνωσι κατά τήν ἀποστολική διδασκαλία *"ὃς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων οὐχ ἁρπαγμὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ "* (Πρός Φιλιππησίους β΄ 6). Ὅλη ἡ ἐπί γῆς διακονία Του ἦτο διακονία ταπεινώσεως καί ἀγάπης. Ἦταν πρᾶος καί ταπεινός στήν καρδιά Του. Ταπεινούς καί πρᾶους θέλει τούς μαθητές Του κατά τήν ἐντολή Του : *"Μάθετε ἀπ' ἐμοῦ ὅτι πρᾶος εἰμί καί ταπεινός τῇ καρδίᾳ "* (Ματθαίου ια΄ 29). Ὁ Σωτῆρας ἀπεχθάνεται τήν ὑψηλοφροσύνη, τό κενό καί ἀλαλάζον φρόνημα τοῦ ματαίου ἀνθρώπου. Στούς στεναγμούς τῆς ταπεινωμένης καρδιᾶς ἀπαντᾶ πλουσίως, ὁ Θεός δικαιῶν καί ἁγιάζων αὐτήν. Οἱ ταπεινοί εἶναι οἱ γνήσιοι μαθητές τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ κατά τόν λόγο Του *"μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, ὅτι αὐτῶν ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν "* (Ματθαίου ε΄ 3), οἱ πορευόμενοι κατ' εἰκόνα τοῦ θείου Διδασκάλου, οἱ υἱοί τῆς βασιλείας, οἱ πεινῶντες καί διψῶντες τήν θεία δικαιοσύνη κατά τόν μακαρισμό τοῦ Κυρίου *"μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται "* (Ματθαίου ε΄ 6).

Οἱ ταπεινοί εἶναι τό καινό φύραμα τό τόσο ξένο γιά τόν κόσμο τῆς ματαιότητος καί τῆς φθορᾶς ἀλλά καί ἀπαραίτητο γιά τήν συντήρησι τῆς κοινωνίας κατά τήν διδασκαλία τοῦ Κυρίου *"Ὑμεῖς ἐστέ τά ἅλας τῆς γῆς. Ἐάν δέ τό ἅλας μωρανθῇ ἐν τίνι ἁλισθήσεται ; "* (Ματθαίου ε΄ 13). Γι' αὐτό καί ὁ Σωτῆρας

προβάλλοντας τόν ἑαυτό Του ὡς πρότυπο μιμήσεως, προτρέπει τούς μαθητές Του νά ἀποβάλουν τό ὑψηλό καί μάταιο φρόνημα καί νά συναπαχθοῦν μέ τούς ταπεινούς.

Ἡ ταπείνωσι θεωρεῖται ἀδυναμία καί πτωχεία ἀπό τούς κοσμικούς. Γιά τόν Θεό ὅμως εἶναι ὁ πλοῦτος τῆς ψυχῆς καί ἡ ἄφθαρτη δόξα της. Ἡ πτωχεία τῆς πνευματικῆς ζωῆς εἶναι ὁ ἄρρητος θησαυρός στά ἀκένωτα ταμεῖα τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

β. Φιλαδελφία

Ἡ φιλαδελφία εἶναι ὁ ζωτικός δεσμός τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι μία μεγάλη πνευματική οἰκογένεια. Εἶναι ἡ πνευματική μητέρα τῶν πιστευόντων κατά τόν Ὠριγένη : *"Ἔστι δέ καί τούς φυσικούς νοεῖν πατέρας, ἤ καί τούς πνευματικούς νοεῖν διδασκάλους. Καί γάρ τούτων μήτηρ ἡ Ἐκκλησία "* (Εἰς Παροιμίες Σολομῶντος P.G. 17, 201 B). Τούς πιστούς γεννᾶ ἡ Ἐκκλησία πνευματικά καί ἀναγεννᾶ μέ τόν σωτήριο λόγο της καί τά μυστήριά της. Ἀπό τήν Ἐκκλησία οἱ πιστοί τρέφονται μυστικῶς καί οἰκοδομοῦνται εἰς Σῶμα Χριστοῦ.

Εἶναι φανερό, ὅτι οἱ πιστοί ὡς τέκνα τῆς αὐτῆς μητέρας, ὡς συλληφθέντες σ' αὐτή τήν πνευματική μήτρα εἶναι μεταξύ τους ἀδελφοί. Συνδέονται μέ κοινούς δεσμούς πνευματικῆς ἑνότητος καί συγγένειας κατά τόν ἀπόστολο Παῦλο διδάσκοντα ὅτι :

" Ἕν σῶμα καὶ ἓν Πνεῦμα, καθὼς καὶ ἐκλήθητε ἐν μιᾷ ἐλπίδι τῆς κλήσεως ὑμῶν· εἷς Κύριος, μία πίστις, ἓν βάπτισμα· εἷς Θεὸς καὶ πατὴρ πάντων, ὁ ἐπὶ πάντων καὶ διὰ πάντων, καὶ ἐν πᾶσιν ὑμῖν. Ἑνὶ δὲ ἑκάστῳ ἡμῶν ἐδόθη ἡ χάρις κατὰ τὸ μέτρον τῆς δωρεᾶς τοῦ Χριστοῦ " (Πρός Ἐφεσίους δ΄ 4-7).

Ὅπως τά τέκνα μιᾶς φυσικῆς οἰκογενείας ἑνώνει ὁ πνευματικός σύνδεσμος τῆς φιλαδελφίας καί τῆς ἀγάπης ὁμοίως καί τά τέκνα τῆς Ἐκκλησίας πρέπει νά συνδέει τό αὐτό πνεῦμα φιλαδελφίας ἑνότητος καί ἀγάπης. Γι' αὐτό ὁ ἀπόστολος Παῦλος προτρέπει τούς πιστούς :

"Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς ἐγὼ ὁ δέσμιος ἐν Κυρίῳ, ἀξίως περιπατῆσαι τῆς

κλήσεως ἧς ἐκλήθητε, μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης καὶ πρᾳότητος, μετὰ μακροθυμίας, ἀνεχόμενοι ἀλλήλων ἐν ἀγάπῃ, σπουδάζοντες τηρεῖν τὴν ἑνότητα τοῦ Πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης" (Πρός Ἐφεσίους δ΄ 1-3).

Μέ τήν παραβολή Του ὁ Κύριός περί τοῦ ἀνοικτίρμονος δούλου κατέκρινε τά ἀπάνθρωπα αἰσθήματα τοῦ πονηροῦ καί ἀχάριστου δούλου ἀφοῦ ὁ Κύριος του θά διατάξει τούς ὑπηρέτες Του " *καὶ τὸν ἀχρεῖον δοῦλον ἐκβάλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων* " (Ματθαίου κε΄ 30).

Οἱ ἀναλογίες τῆς παραβολῆς εἶναι ὄντως τραγικές ὅταν ἐφαρμόζονται στήν πνευματική κοινότητα τῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ Κύριος ἐδίδαξε ἐμπράκτως τήν φιλανθρωπία. Ἐκήρυξε τήν ἀνοχή καί τή συμπάθειά Του. Παρέσχε ἄφεσι ἁμαρτιῶν στούς κοπιῶντες καί πεφορτισμένους μέ τήν πρόσκλησί Του : "*Δεῦτε πρός με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς* " (Ματθαίου ια΄ 28).

Ὅταν οἱ μαθητές τοῦ Κυρίου ἐπιδεικνύουν μοχθηρία στίς μεταξύ τους σχέσεις τότε ἐκπίπτουν τῆς ὑψηλῆς περιωπῆς τῆς χάριτος, εἶναι ἀνάξιοι δοῦλοι τοῦ Δεσπότου Χριστοῦ ἐμπαθεῖς καί μοχθηροί ὑβριστές τῆς ἀγαθωσύνης καί τῆς χρηστότητός Του.

γ. Ἐγκράτεια (παράδειγμα ὁ πάγκαλος Ἰωσήφ).

Τό παράδειγμα τοῦ παγκάλου Ἰωσήφ παραμένει ὡς φωτεινό πρότυπο ἁγνότητος, φωτεινός ὁδοδείκτης στήν ἀγωνιστική πορεία τῶν πιστῶν. Πρότυπο καί σύμβολο ὅμως γιά τούς ὀλίγους καί ἐκλεκτούς.

Ἀπό τῆς στιγμῆς τῆς παρακοῆς τῶν πρωτοπλάστων ἡ ἀπόλαυσι τῆς ἡδονῆς τῶν αἰσθήσεων καί ἡ ἱκανοποίησι ὁρμῶν τοῦ ἐνστίκτου εἰσέβαλαν δίκην ἀγρίων θηρίων στήν παραπεσοῦσα ἀνθρώπινη φύσι καί ἐπικυριάρχησαν σ' αὐτή. Ἀπό τήν ἀνάφλεξι τοῦ αἰσθησιακοῦ βορβόρου ἡ φύσι ὁλόκληρη πυροῦται ἔκτοτε καί ἀναφλέγεται. Ἡ ἀλόγιστη δουλεία τῆς σαρκός ἐξαθλιώνει τήν ὕπαρξι καί τήν κατεξευτιλίζει. Εἶναι δέ τόση ἡ δύναμι

καί ἡ ἐξουσία της ὥστε ἐκυριάρχησεν ἀδιακρίτως πάνω σ' ὅλους τούς ἀνθρώπους κατά τήν διάρκεια ὅλων τῶν ἐποχῶν.

Στήν Ἐκκλησία ὅμως τό συμβάν κακόν διορθώνεται καί ὁ ἄνθρωπος ἐλευθερώνεται ἀπό τήν δύναμι τῆς ἁμαρτίας.

Ἡ γεννετήσια ὁρμή εἶναι ἄξια, ὅταν εἶναι κεκαθαρμένη τῆς ἐφαμάρτου ἡδονῆς καί ἱκανοποιεῖται ἰσορρόπως καί νομίμως ἐντός τοῦ πεδίου τῆς χάριτος τοῦ εὐλογημένου γάμου.

Ὁ Ἰωσήφ ὁ πάγκαλος δέν ὑπέκυψε στόν πειρασμό τῆς ἀπολαύσεως τῆς ἡδονῆς ἀπό ἄθεσμο σχέσι. Γι' αὐτό προβάλλεται ἀπό τήν Ἐκκλησία μας γιά νά ἐνισχύονται οἱ πιστοί, ὅσοι τιμοῦν καί λατρεύουν τόν Λυτρωτή καί Σωτήρα Χριστό μέ τήν ἁγνότητά τους ὅσοι βιοῦν ἐσωτερικῶς τό λυτρωτικό ἔργο τοῦ Σωτῆρος, ὅσοι ἔχουν νοῦν Χριστοῦ *"τίς γὰρ ἔγνω νοῦν Κυρίου, ὃς συμβιβάσει αὐτόν; ἡμεῖς δὲ νοῦν Χριστοῦ ἔχομεν "* (Πρός Κορινθίους Α΄ β΄ 16) καί τό Πνεῦμα τό Ἅγιον ἐνοικοῦν στίς καρδιές καί τά σώματά τους καί ὅσοι δέχονται στό σῶμα τους τά ἄχραντα καί θεῖα μυστήρια καί δέν τό κατασπιλώνουν δέν τό μολύνουν μέ ἀθέμιτες ἡδονές ὑποδουλωμένοι στά ἀκάθαρτα πάθη τῆς φθορᾶς.

Εἶναι σαφής ἡ ἀποστολική διδασκαλία ὅτι : *" Οὐκ οἴδατε ὅτι ἄδικοι βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσι; μὴ πλανᾶσθε· οὔτε πόρνοι, οὔτε εἰδωλολάτραι, οὔτε μοιχοὶ, οὔτε μαλακοὶ, οὔτε ἀρσενοκοῖται, οὔτε πλεονέκται, οὔτε κλέπται, οὔτε μέθυσοι, οὐ λοίδοροι, οὐχ ἅρπαγες, βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσι "* (Πρός Κορινθίους στ΄ 9-10).

δ. Μετάνοια (Παράδειγμα ἡ Πόρνη - ὁ ἀπόστολος Πέτρος)

Μεγάλη ὄντως καί σωτήριος ἡ μετάνοια. Σηκώνει ἀπό τήν πτώσι τῆς ἁμαρτίας τόν ἄνθρωπο καί τόν ἀνυψώνει στόν οὐρανό. Ἀναμοχλεύει τό βάθος τῆς ψυχῆς. Καθαρίζει τήν καρδιά. Ζωογονεῖ τήν συνείδησι. Ἀνακαινίζει τήν φθαρεῖσα ἀπό τήν ἁμαρτία ὕπαρξι. Ἀποτρίβει τήν ἐνοχή. Ἀφανίζει τούς

ἠθικούς σπίλους. Καθαρίζει τόν ρύπο ἀπό τόν χιτῶνα τῆς ψυχῆς. Εἶναι τό θεῖο καί μυστικό λουτρό τῆς ὑπάρξεως. Οἱ ζωηφόροι κρουνοί του ἀνακαινίζουν τήν φύσι ἐπαληθεύουν τήν συνείδησι.

Ἡ θεία Χάρι ἀποκαθιστᾶ μέ τήν μετάνοια καί δικαιώνει τόν ἁμαρτήσαντα καί ὁ ἄνθρωπος γίνεται καί πάλιν υἱός τοῦ Θεοῦ.

Αὐτά ἐνεργοῦνται ὅταν ἐκδηλώνεται πραγματική καί ἀληθινή μετάνοια. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος συντρίβεται πρό τοῦ μεγέθους τῆς παραβάσεως τοῦ ἁγίου θελήματος. Ὅταν ἡ μετάνοια ἐκδηλώνεται ὡς ἀλλαγή νοῦ, διαθέσεως, φρονήματος, συμπεριφορᾶς. Ὅταν εἶναι μῖσος κατά τῆς ἁμαρτίας καί στερρά ἀπόφασι ἀπαλλαγῆς ἀπό τούς θανατηφόρους βρόχους καί τήν δυναστεία της. Ὅταν εἶναι ἀγάπη πρός τόν Θεό καί πρόσκλησι στήν ἐπιθυμία τῆς σωτηρίας καί στήν ἐμπιστοσύνη τοῦ ἀπείρου ἐλέους καί τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Κυρίου.

Ἡ δικαίωσι τοῦ ἀνθρώπου, ἡ διά τῶν ἱερῶν μυστηρίων τῆς Ἐκκλησίας προσφερόμενη δέν εἶναι κατάστασι στατική. Ἡ παρεχομένη δι᾽ αὐτῶν θεία χάρι δύναται νά ὁδηγήσει τόν ἄνθρωπο στόν ἁγιασμό καί δύναται ὅμως καί νά τόν ἐγκαταλείψει. Ἀμφότερα τά ἐνδεχόμενα αὐτά ὀφείλονται ἀποκλειστικῶς καί μόνο στήν ἐλεύθερη συνέργεια τοῦ ἀνθρωπου μέ τήν θεία Χάρι. Ὅπως δηλαδή ὁ ἄνθρωπος δύναται ἐπικουρούμενος ἀπό τήν θεία Χάρι νά χωρήσει στήν τελείωσί του, οὕτω δύναται, ἀρνούμενος νά συμπράξει μέ τήν θεία Χάρι, νά ἐκπέσει τῆς κτηθείσης καταστάσεως τῆς δικαιώσεως.

Σ᾽ αὐτό τό δεύτερο ἐνδεχόμενο συντελοῦν ἡ ἀδυναμία τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως καί ἔντονος πόλεμος τῆς ἁμαρτίας διά τῶν παθῶν.

Τά πάθη τραυματίζουν καί νεκρώνουν τήν ψυχή. Ἡ μετάνοια θεραπεύει καί ζωογονεῖ τήν πληγωθεῖσα ἀπό τήν ἁμαρτία ψυχή.

ε. Ὁμολογία (Παράδειγμα ὁ Ληστής, ὁ ἑκατόνταρχος)

Ὁ Ληστής πού σταυρώθηκε μέ τόν Κύριός μας σώθηκε κατά τήν ἀνεξερεύνητη βούλησι τοῦ Δικαιοκρίτου Κυρίου μας, ἐπειδή ἐπετίμησε τόν ἄλλο Ληστή, πού ὕβριζε τόν Κύριό μας καί τόν ἐχλεύαζε μαζί μέ τούς ἄλλους σταυρωτές Του πού δέν πίστευαν στήν θεότητά Του καί ἐκεῖνος ὁμολόγησε τήν θεότητά Του καί τήν δική του ἁμαρτωλότητα.

Ἡ σωτηρία προϋποθέτει ἑπομένως τήν σωτήριο ὁμολογία τῆς ἁμαρτωλότητάς μας, τήν αἴτησι τοῦ ἐλέους καί τῆς εὐσπλαχνίας τοῦ Θεοῦ καί τήν διακήρυξι πίστεώς μας στόν Λυτρωτή καί Σωτῆρα μας.

Μ' αὐτή τήν προϋπόθεσι παρέχεται ἡ σωτηρία ὅπως διδάσκει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος :

"Ἀλλὰ τί λέγει; ἐγγύς σου τὸ ῥῆμά ἐστιν, ἐν τῷ στόματί σου καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ σου· τοῦτ' ἔστι τὸ ῥῆμα τῆς πίστεως ὃ κηρύσσομεν. ὅτι ἐὰν ὁμολογήσῃς ἐν τῷ στόματί σου Κύριον Ἰησοῦν, καὶ πιστεύσῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου ὅτι ὁ Θεὸς αὐτὸν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, σωθήσῃ· καρδίᾳ γὰρ πιστεύεται εἰς δικαιοσύνην, στόματι δὲ ὁμολογεῖται εἰς σωτηρίαν. λέγει γὰρ ἡ γραφή· πᾶς ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ οὐ καταισχυνθήσεται. οὐ γάρ ἐστι διαστολὴ Ἰουδαίου τε καὶ Ἕλληνος· ὁ γὰρ αὐτὸς Κύριος πάντων, πλουτῶν εἰς πάντας τοὺς ἐπικαλουμένους αὐτόν· πᾶς γὰρ ὃς ἂν ἐπικαλέσηται τὸ ὄνομα Κυρίου σωθήσεται " (Πρός Ρωμαίους ι΄ 8-13).

Μ' ὅσα προεκτέθηκαν ἀντιλαμβανόμαστε, ὅτι ὅλη ἡ πνευματικότητα τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος ἕνα σκοπό ὑπηρετεῖ, νά ντύσει τήν ψυχή τήν λαμπρή στολή γιά νά εἰσέλθει στήν χαρά τῆς αἰωνίου πανηγύρεως τοῦ ἀναστάντος Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Μέρος Δεύτερον

Α΄. Ἡ ἑορτή τοῦ Πάσχα.

Ὁ ἑόρτιος κύκλος τῆς ἀρχαιοτέρας καί πρώτης ἑορτῆς τῆς Ἐκκλησίας, δηλαδή τοῦ Πάσχα, διαμορφώθηκε προϊόντος τοῦ χρόνου. Σέ κάθε ἐποχή ἀναλόγως μέ τίς ποιμαντικές ἀνάγκες ἐπέρχοντο διάφορες ἀλλαγές, προσθῆκες, ἀφαιρέσεις κ.λπ.

Στήν εἰσήγησι τοῦ Παναγιώτη Σκαλτσῆ καθηγητοῦ τοῦ Α.Π.Θ. μέ θέμα *"Ἡ ἑορτή τοῦ Πάσχα"* παρέχονται ἔγκυρες πληροφορίες γι' αὐτή. Ἡ Εἰσήγησι ἔχει συμπεριληφθεῖ στόν τόμο τῶν Πρακτικῶν τοῦ Η΄ Πανελληνίου Λειτουργικοῦ Συμποσίου σελ. 79-125. Γιά τήν κατάρτισί σας τήν ἀποστέλλουμε συνημμένως στήν Ἐγκύκλιό μας.

Β΄. Μετά ἀπό αὐτά ἐπαναλαμβάνουμε τὶς ὁδηγίες γιὰ τήν ὀργάνωσι τῆς πνευματικῆς ζωῆς αὐτή τήν ἑβδομάδα.

1. ΓΕΝΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ

α. Ὁ Ἐσωτερικός Διάκοσμος τῶν ἱερῶν Ναῶν πρέπει νά εἶναι ἀνάλογος πρός τό ὅλο πνεῦμα τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος, δηλαδή κατανυκτικός καί πένθιμος.

β. Τά καλύμματα τῆς Ἁγίας Τραπέζης νά εἶναι ἀπό τό βράδυ τῆς Κυριακῆς τῶν Βαΐων μέχρι τό πέρας τῶν Μεγάλων Ὡρῶν τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς πένθιμα.

γ. Ὁ φωτισμός τῶν Ἱερῶν Ναῶν κατά τήν διάρκεια τῶν ἑσπερινῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν, δέον νά εἶναι ὀλιγοστός. Ἄπλετες φωτοχυσίες δέν ταιριάζουν μέ τόν κατανυκτικό χαρακτῆρα τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος. Τό ὀλιγοστό καί μελιχρό φῶς, μαζί μέ τήν τρεμάμενη φλόγα τῶν κανδηλιῶν καί τῶν κεριῶν εἶναι ὅ,τι πρέπει.

δ. Τά ἐκκλησιαστικά μέλη τῶν ἡμερῶν αὐτῶν πρέπει νά ἀποδίδονται ἀπό τούς κ. κ. Ἱεροψάλτες μέ προσοχή, σύμφωνα μέ τά μουσικά βιβλία

καί χωρίς ἔντονους λαρυγγισμούς καί ἐπιδείξεις. Πρόκειται γιά μέλη ἀθάνατα, πού πρέπει νά ψάλλονται κατά τό ἦθος τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς. Συστήσατε στοὺς Ἱεροψάλτες, νά μελετήσουν τά μέλη αὐτά, ὥστε νά ἀποφεύγουν ἀπαράδεκτους αὐτοσχεδιασμούς. Τά μέλη ψάλλονται οὔτε πολύ ἀργά, οὔτε πολύ γρήγορα. Ἡ μεσότης εἶναι εὐπρόσδεκτος. Μερικά μέλη π.χ. τό *«Ἰδού ὁ Νυμφίος ἔρχεται...»*, τό «*Τόν Νυμφῶνά Σου βλέπω...»* κλπ. εἶναι πολύ γνωστά στό ἐκκλησίασμα, καί τά συμψάλλει μέ τούς χορούς τῶν Ἱεροψαλτῶν. Συστήσατε στοὺς Ἱεροψάλτες νά διευκολύνουν τόν λαό στήν συμψαλμωδία καί νά ἀποφεύγουν μουσικές γραμμές ἄγνωστες στούς πιστοὺς πού συμψάλλουν. Ἡ συμψαλμωδία δημιουργεῖ κατάνυξι καί ἐμπειρία συμμετοχῆς στήν προσευχή καί τήν λατρεία. Βοηθήσατε τόν λαό μας νά συμμετέχει σ᾽ αὐτή καί μήν τόν ἀγνοεῖτε. Δικαιοῦται μιά καλή μεταχείρισι.

ε. Δέν νομίζω ὅτι χρειάζεται νά τονίσω, πώς δέν δικαιολογεῖται καμμία βιασύνη στίς Ἱερές Ἀκολουθίες τήν Μεγάλη Ἑβδομάδα. Κανένα τροπάριο δέν πρέπει νά παραλείψετε χάριν δῆθεν συντομίας. Μερικά ἀπό αὐτά ψάλλονται δίς. Αὐτό νά τηρηθεῖ. Ὁ κόσμος κρατεῖ βιβλία στά χέρια του καί παρακολουθεῖ τά ψαλλόμενα μέλη. Ἄν παραλείψετε κάτι θά γίνετε ἀντιληπτοί, θά σκανδαλίσετε καί θά ἐπικριθεῖτε. Ἄλλωστε δέν θά κερδίσετε τίποτε. Μία φορά τόν χρόνο ψάλλονται αὐτά. Εἶναι ἁμαρτία κάθε παράλειψις, γιατί δείχνει ἔλλειψι εὐλάβειας. Καί ἀκόμη διάθεσι περιφρονήσεως πρός τήν προσευχή. Γιατί κάθε ἱερή Ἀκολουθία εἶναι μία προσευχή. Καί ἡ προσευχή γίνεται μέ φόβο Θεοῦ.

Κανονικά κάθε ἱερή Ἀκολουθία Νυμφίου διαρκεῖ 2 ὧρες. Ἡ Ἀκολουθία τῶν Ἀχράντων Παθῶν 4 ὧρες. Συμβουλευθεῖτε τό ἰσχῦον Ὡρολόγιο Πρόγραμμα τῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεώς μας. Γιά τήν τήρησι ἐπακριβῶς τοῦ ὡραρίου ἐνάρξεως καί λήξεως τῶν

ἱερῶν Ἀκολουθιῶν τήν εὐθύνη φέρουν οἱ Προϊστάμενοι τῶν Ἱερῶν Ναῶν, μέ τούς ὁποίους ὀφείλουν νά συνεννοοῦνται οἱ Ἱεροψάλτες.

στ. Τά ἀναγνώσματα κατά τίς ἱερές Ἀκολουθίες εἶναι πολλά καί πρέπει νά διαβάζονται μέ τρόπο πού νά διευκολύνει τήν κατανόησί τους. Τά ἱερά εὐαγγέλια, οἱ προφητεῖες, οἱ ψαλμοί, ὅλα διαβάζονται. Τόσο οἱ ἱερεῖς ὅσο καί οἱ Ἱεροψάλτες, ἐπιβάλλεται νά προσέξουν πολύ στήν καλή καί κατ᾽ ἔννοια ἀπόδοσι τῶν ἱερῶν κειμένων. Ὅπου ὁ Ἱεροψάλτης δέν ἔχει τήν δυνατότητα γιά μιά σωστή ἀνάγνωσι, ἄς ἀφήσει τό ἔργο αὐτό σέ ἄλλο, πού μπορεῖ νά τό ἐπιτελέσει ὀρθά.

Διευκολύνει τήν τέλεσι τῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν νά ὑπάρχει τακτικός Ἀναγνώστης, μέ σωστή ἄρθρωσι λόγου καί ἀνάγνωσι. Ὑπάρχουν στίς ἐνορίες μας Χριστιανοί, πού ἔχουν προϋποθέσεις γι᾽ αὐτή τήν διακονία. Βοηθήσατέ τους νά καταρτισθοῦν καί ἐνθαρρύνατέ τους νά ἀναλάβουν τήν ὑπεύθυνη αὐτή διακονία.

ζ. Οἱ κ.κ. Ἐκκλησιαστικοί Ἐπίτροποι καλοῦνται νά συμβουλευθοῦν τόν Ἱερέα τους γιά κάθε λεπτομέρεια, πού ἔχει σχέσι μέ τήν τήρησι τῆς τάξεως μέσα στόν ἱερό Ναό. Πολλά ἐξαρτῶνται ἀπό τήν ἔγκαιρη ἐπέμβασί τους καί κυρίως ἀπό τήν ἔγκαιρη πρόβλεψι. Ὁ Ἱερεύς δέν πρέπει νά βγαίνει ἀπό τό Ἅγιο Βῆμα, ντυμένος μάλιστα μέ τά ἱερά Ἄμφια, γιά νά διασχίζει τόν ναό, νά μεταβαίνει στό παγκάρι, νά δίδει ὁδηγίες ἤ νά διορθώνει ἀταξίες. Αὐτό ἀπαγορεύεται ἀπολύτως. Τό καθῆκον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ἐπιτρόπων εἶναι νά ἐπιβλέπουν τά παιδιά, νά κατευθύνουν τούς προσερχομένους στήν σύναξι πιστούς μέ εὐγένεια πρός τίς θέσεις τους, νά προλαμβάνουν κάθε ἀταξία καί νά ἐπιλαμβάνονται τῆς ἀντιμετωπίσεως κάθε ζητήματος, πού δημιουργεῖται ἐντός τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ κατά τήν διάρκεια, πού τελοῦνται οἱ Ἱερές Ἀκολουθίες. Μέ καλό τρόπο, χωρίς φωνές καί μαλώματα, χωρίς θυμούς νά προσφέρουν τίς καλές ὑπηρεσίες τους στήν εὐταξία τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ.

η. Ἡ ἐξασφάλισι περισσοτέρων καθισμάτων γιά τίς ἡμέρες αὐτές εἶναι εὔλογος. Ἡ ὀρθοστασία εἶναι γιά τούς ἡλικιωμένους σκληρή δοκιμασία.

θ. Ὅ,τι θέλετε νά πεῖτε στούς Ἱεροψάλτες, στούς Ἐπιτρόπους καί στούς Νεωκόρους φροντίσατε νά τό πεῖτε πρό τῆς ἐνάρξεως τῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν. Κάνετε ἐγκαίρως τίς συνεννοήσεις σας, ὥστε νά ἀποφεύγονται ἄσκοπες κινήσεις, φωνασκίες καί παρατηρήσεις κατά τήν διάρκεια τῆς Ἀκολουθίας.

ι. Γιά τήν διευκόλυνσι τῶν πιστῶν ἡ Ἱερά Μητρόπολις ἐκδίδει Πρόγραμμα τῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν. Τοῦτο δέον νά διανέμεται ἐγκαίρως γιά νά ἐνημερωθοῦν οἱ πιστοί. Αὐτονόητο βέβαια εἶναι, ὅτι πρέπει νά τηρεῖται μέ ἀκρίβεια ἡ ἀναγραφομένη ὥρα ἐνάρξεως καί λήξεως τῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν.

2. ΕΙΔΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ

α. Ἀκολουθίες Νυμφίου.

i. Στό «*Ἐπακοῦσαί σου Κύριος...*» πού ἀπαγγέλλεται ἀπό τόν ἀναγνώστη ἀργῶς καί ἐμμελῶς -δηλαδή ὅπως ὁ Ἀπόστολος- ὁ ἱερεύς μέ μώβ ἤ μαῦρο ἐπιτραχήλιο καί φαιλόνιο θυμιᾶ μέ τό «*κατζίον*» τήν Ἁγία Τράπεζα, τίς εἰκόνες τοῦ Τέμπλου καί τόν λαό. Προπορεύονται αὐτοῦ δύο παιδιά μέ λαμπάδες, πού πρέπει νά γνωρίζουν καλά τήν διαδρομή πού θά ἀκολουθήσουν μέσα στό Ναό, ὥστε νά μή δημιουργεῖται σύγχυσις. Ὁ Ἱερεύς πρέπει νά τά διδάξει πῶς καί ποῦ θά σταθοῦν.

Τό θυμιάτισμα μέ τό «*κατζίον*» θέλει τέχνη. Γιά νά τό ἐπιτύχετε, πρέπει νά ἐξασκηθεῖτε. Ὁ Ἱερεύς κινεῖ ρυθμικῶς καί ἠρέμως τό «*κατζίον*» ποιῶν τό σημεῖον τοῦ Σταυροῦ, ὥστε νά ἀκούεται ὁ ἦχος τῶν κωδωνίσκων χωρίς νά ἐνοχλεῖ.

ii. Τό ἑσπέρας τῆς Κυριακῆς τῶν Βαΐων γίνεται ἡ λιτάνευσις τῆς ἱερᾶς εἰκόνος τοῦ Νυμφίου, ὡς ἑξῆς:

Στήν εἰκόνα τοποθετοῦνται ἐγκαίρως πρό τῆς ἱερᾶς Ἀκολουθίας 3 κεριά. Αὐτά ἀνάβονται πρό τῆς λιτανείας. Μόλις ὁ Ἱεροψάλτης ἀρχίσει νά ψάλει τό «*Ἰδού, ὁ Νυμφίος ἔρχεται…*» ὁ Ἱερεύς, μετά φαιλονίου, ἀφοῦ προηγουμένως θυμιάσει τήν ἱερά Εἰκόνα εὑρισκομένη ἐπί τῆς Ἁγίας Τραπέζης, τήν ἀναλαμβάνει στά χέρια του, τήν ἐπιδεικνύει πρός τόν λαό, καί προπορευομένων λαμπαδούχων, ἑξαπτερύγων καί τοῦ θυμιατοῦ, ἀρχίζει νά τήν λιτανεύει κινούμενος ἀπό τό κέντρο τῆς Ἁγίας Τραπέζης, πρός τά δεξιά καί γύρω ἀπό αὐτή, κατευθύνεται πρός τήν βορεινή θύρα καί ἐξερχόμενος διασχίζει λιτανευτικῶς καί ἀργῶς ὅλο τόν ἱερό Ναό τό δεξιό καί ἀριστερό κλίτος. Πρός διευκόλυνσι τῆς πορείας τῆς λιτανείας πρέπει νά διδάξετε εἴτε τά παιδιά εἴτε ἕνα Ἐκκλησιαστικό Ἐπίτροπο, ὁ ὁποῖος πρέπει νά προπορεύεται. Ἄν στόν ἱερό Ναό ὑπηρετοῦν περισσότεροι Ἐφημέριοι καί εἶναι παρόντες στήν Ἀκολουθία, αὐτοί ἀκολουθοῦν τήν λιτανεία φοροῦντες τά ἄμφια, ἀσκεπεῖς, κρατοῦντες ἀναμμένο κερί. Ὁ Ἱερεύς μέ τήν εἰκόνα περιέρχεται τόν Ναό καί ὅταν φθάσει στόν Σολέα τήν ἀποθέτει ἐπί τοῦ δισκελίου πού ἔχει ἐν τῷ μεταξύ τοποθετηθεῖ ἐκεῖ. Τήν θυμιᾶ. Τήν προσκυνεῖ, ἀφοῦ κάνει 3 μετάνοιες, καί ἀποχωρεῖ στό Ἅγιο Βῆμα.

Τό προσκύνημα τῆς εἰκόνος τοῦ Νυμφίου ἀπό τούς πιστούς θά γίνει μετά τό τέλος τῆς ἱερᾶς Ἀκολουθίας. Ἐντεταλμένοι ἄνδρες θά πρέπει νά φυλάσσουν τίς εἰσόδους τοῦ Σολέα ἐμποδίζοντες τούς πιστούς νά δημιουργήσουν ἀταξία στήν σύναξι τῶν πιστῶν καί ἀκαταστασία τήν ὥρα τῆς τελέσεως τῆς ἱερᾶς Ἀκολουθίας.

Μετά τήν Ἀκολουθία, τό βράδυ τῆς Κυριακῆς τῶν Βαΐων, τό προσκυνητάρι μέ τήν εἰκόνα τοῦ Νυμφίου πρέπει νά τοποθετηθεῖ στήν οἰκεία θέσι στήν εἴσοδο τοῦ κυρίως Ναοῦ, ὥστε νά προσκυνοῦν τίς ἑπόμενες ἡμέρες οἱ πιστοί χωρίς νά ἐνοχλοῦν. Στούς ἱερούς Ναούς πού θά

χοροστατήσουμε σέ Ἀκολουθία Νυμφίου, τό προσκυνητάρι μέ τήν εἰκόνα πρέπει νά εὑρίσκεται στόν Σολέα γιά νά προσκυνήσουμε στό «*Αἰνεῖτε…*»

iii. Τό ἱερό Εὐαγγέλιο, τό Ἀνάγνωσμα τῶν Ἀκολουθιῶν τῶν Ὄρθρων διαβάζεται ἀπό τήν Ὡραία Πύλη εὐκρινῶς καί μέ ἔννοια. Ἀπαγορεύουμε τήν ψαλτή ἀπόδοσι τοῦ Εὐαγγελίου, διαρκούσης τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος. Μόνον τό 12ο Εὐαγγέλιο τῆς Μεγάλης Πέμπτης ψάλλεται, καθώς καί τό τέλος τοῦ Εὐαγγελίου τῆς Ἀποκαθηλώσεως, γιά νά δοθεῖ ἀρκετός χρόνος στήν Ἀποκαθήλωσι. Ψάλλεται ἐπίσης τό Εὐαγγέλιο τῆς θείας Λειτουργίας τοῦ Μεγάλου Σαββάτου. Ὁ Ἱερεύς ἀναγινώσκων μέ κατάνυξι τό ἱερό Εὐαγγέλιο φέρει ἐπιτραχήλιο καί φαιλόνιο. Ὅπου ὑπηρετεῖ Διάκονος, αὐτός κατά μέν τίς Ἀκολουθίες τοῦ Νυμφίου ἵσταται δεξιά τοῦ Ἱερέως ἀπαγγέλλοντος τό ἱερό Εὐαγγέλιο, κατά δέ τίς Προηγιασμένες ἀπαγγέλλει αὐτός τό ἱερό Εὐαγγέλιο ἀπό τόν Ἄμβωνα.

iv. Στήν Θ΄ ᾠδή τοῦ Κανόνος ὁ Ἱερεύς ἤ ὁ Διάκονος, ὅπου ὑπάρχει, θυμιάζει κανονικά μέ τό σύνηθες θυμιατό.

v. Στό «*Αἰνεῖτε…*» τῶν Αἴνων, ὅταν χοροστατεῖ Ἀρχιερεύς, κατέρχεται ἀπό τόν Θρόνο καί προσκυνεῖ τήν εἰκόνα τοῦ Νυμφίου πού εὑρίσκεται στόν Σολέα. Πρός τοῦτο ἐγκαίρως, καί ἐνῶ ψάλλεται τό «*Πᾶσα πνοή…*», ἐξέρχεται ἀπό τό Ἅγιο Βῆμα ὁ Ἀρχιδιάκονος μέ τρικέρι καί ὁ β΄ διάκονος μέ δικέρι καί ἵστανται δεξιά καί ἀριστερά τοῦ ἀρχιερατικοῦ θρόνου. Τό αὐτό πράττουν καί ὅλοι οἱ συμμετέχοντες στήν ἱερὰ Ἀκολουθία Πρεσβύτεροι, ποιήσαντες σχῆμα. Μόλις ὁ δεξιός Ἱεροψάλτης τελειώσει τό «*Πᾶσα πνοή …*» ἀρχίζει ὁ ἀριστερός τό «*Αἰνεῖτε…*» σέ ἀργό μέλος Ἰακώβου τοῦ Πρωτοψάλτου. Τότε ὁ Ἀρχιερεύς κατέρχεται ἀργά ἀπό τόν θρόνο καί προπορευομένων τῶν Διακόνων κατευθύνεται πρός τήν εἰκόνα τοῦ Νυμφίου καί προσκυνεῖ αὐτή κάνοντας τρεῖς μετάνοιες. Ὅταν τελειώσει τήν προσκύνησι, λαμβάνει τό τρικέρι καί ἀρχίζει νά εὐλογεῖ τόν λαό, τοῦ δεξιοῦ Ἱεροψάλτου ψάλλοντος ἠπίως τό «*Είς πολλά ἔτη*». Καί

ἐπιστρέφει στόν θρόνο σχεδόν ταυτοχρόνως μέ τό τέλος τοῦ «*Αἰνεῖτε…*». Τότε οἱ Ἱερεῖς ποιήσαντες σχῆμα, μεταβαίνουν πρό τῆς Εἰκόνος, κάνουν 3 μετάνοιες, προσκυνοῦν ἀνά δύο αὐτῶν, κάνουν ἄλλες 3 μετάνοιες καί ἐρχόμενοι πρό τοῦ θρόνου ποιοῦν σχῆμα καί ἀπέρχονται στό Ἅγιο Βῆμα.

vi. Τά τροπάρια τῶν Αἴνων, τέσσερα τόν ἀριθμό, ψάλλονται, ὡς ὁρίζει τό *Τυπικό* ὅλα χωρίς περικοπές. Ὅπου πρέπει νά λεχθοῦν δύο φορές, νά λεχθοῦν.

vii. Τό κήρυγμα γίνεται συνήθως μετά τά *Πληρωτικά* καί πρό τῶν *Ἀποστίχων*. Εὐνόητον, ὅτι τό κήρυγμα τῶν ἡμερῶν αὐτῶν δέον, νά εἶναι ὀλιγόλεπτο, σέ τόνο ἤπιο, χωρίς ρητορισμούς καί ἔντονες φωνές, ἐποικοδομητικό, ἐπίκαιρο καί κατανυκτικό. Χρειάζεται ἔμπνευσι, βίωμα, θεολογία, προσευχή καί προετοιμασία.

β. Προηγιασμένες.

Τό πρωΐ τῆς Μ. Δευτέρας, Μ. Τρίτης καί Μ. Τετάρτης τελοῦνται Προηγιασμένες. Κατ᾽ αὐτές καλό εἶναι νά προτρέψετε δι᾽ ἀνακοινώσεων νά κοινωνήσουν τά μικρά παιδιά καί οἱ ἀσθενεῖς. Πρός τοῦτο πρέπει νά γίνει σχετική ἐνημέρωσι τῶν πιστῶν ἐγκαίρως.

γ. Μεγάλη Τετάρτη.

i. Τό Μυστήριο τοῦ Ἁγίου Εὐχελαίου τελεῖται κανονικά τό ἀπόγευμα τῆς Μεγάλης Τετάρτης τήν ὡρισμένη ὥρα, ἀπό ἕνα ἤ περισσότερους ἱερεῖς ἄν ὑπάρχουν. Οἱ εὐχές, πού διαβάζονται μετά τό Εὐαγγελικό ἀνάγνωσμα νά ἀναγνωσθοῦν μυστικῶς.

ii. Ἡ Ἀκολουθία τοῦ Νυμφίου τό βράδυ τῆς Μ. Τετάρτης θά γίνει κανονικά. Στό «*Ὅτε οἱ ἔνδοξοι Μαθηταί…*» λιτανεύεται ἡ εἰκόνα τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου ἀπαραλλάκτως, ὅπως ἡ εἰκόνα τοῦ Νυμφίου τήν Κυριακή τῶν Βαΐων ἑσπέρας.

δ. Μεγάλη Πέμπτη.

i. Τό πρωΐ τῆς Μ. Πέμπτης τελεῖται ἡ θεία Λειτουργία τοῦ Μεγάλου Βασιλείου μέ ἄμφια λαμπρά, ὄχι πένθιμα. Κατά προτίμησι δέ κόκκινα. Στήν Ἱερά Μητρόπολί μας τελοῦνται δύο θεῖες Λειτουργίες, κατά τό καθορισμένο πρόγραμμα.

Τήν ἡμέρα αὐτή, καθώς καί τό Μεγάλο Σάββατο πρωΐ, παρατηρεῖται μεγάλη ἀταξία. Ἔρχονται νά κοινωνήσουν πολλοί ἄνθρωποι χωρίς ἐπίγνωσι, χωρίς προετοιμασία, χωρίς εὐλάβεια. Κοινωνοῦν καί φεύγουν. Εἶναι λυπηρό. Τό καθῆκον μας εἶναι νά διδάξουμε τόν λαό μας γιά νά βρεῖ τήν οὐσία τῆς εὐσέβειας καί ὄχι τούς τύπους. Γι' αὐτό πρέπει νά ἐντείνουμε τήν προσοχή μας, ὥστε νά κατηχήσουμε σωστά τόν λαό μας νά βρεῖ αὐτή τήν οὐσία. Ἄν τό εἴχαμε κάνει πρό πολλοῦ, τό κακό θά εἶχε μετριασθεῖ.Γι᾽ αὐτο πρέπει νά ἐργασθοῦμε μεθοδικῶς καί ἐπισταμένως.

ii. Ἡ Θεία Λειτουργία τελεῖται συνημμένα μέ τόν Ἑσπερινό. Ἡ εἴσοδος γίνεται μέ τό ἱερό Εὐαγγέλιο.

iii. Τό ἐκτενές Εὐαγγέλιο διαβάζεται.

iv. Ὅσοι ἐκ τῶν ἱερέων θά ἑτοιμάσουν Ἅγιο Ἄρτο γιά νά κρατηθεῖ στό Ἀρτοφόριο γιά τίς ἔκτακτες καταστάσεις καί περιπτώσεις, πρέπει νά προσέξουν ὥστε νά ὁλοκληρωθεῖ τό ἔργο τους μέ εὐλάβεια.

v. Στήν Ἀκολουθία τῶν Ἀχράντων Παθῶν τά Ἀντίφωνα ψάλλονται σέ γοργό ρυθμό, εἱρμολογικό. Τά Εὐαγγέλια διαβάζονται ὅλα ἀπό τήν Ὡραία Πύλη, πλήν τοῦ τελευταίου πού ψάλλεται. Μετά ἀπό κάθε Εὐαγγέλιο ὁ Ἱεροψάλτης λέγει· «Δόξα τῇ μακροθυμίᾳ Σου Κύριε, δόξα σοι». Μόνο μετά τό 12ο λέγει· «Δόξα Σοι Κύριε, δόξα Σοι».

vi. Ἡ ἔξοδος τοῦ Ἐσταυρωμένου γίνεται ὡς ἑξῆς:

Μετά τό Ε΄ Εὐαγγέλιο ὁ ἱερεύς μέ ἐπιτραχήλι καί φαιλόνιο ἀνάβει 3 κεριά ἐπάνω στό Σταυρό, πού ἔχει μετακινηθεῖ προηγουμένως ἀπό τή μόνιμη θέση του, ἔχει ξεσκονισθεῖ καλά καί ἔχει τοποθετηθεῖ ὄρθιος στόν τοῖχο. Ὁ ἱερεὺς λαμβάνει ὕστερα τόν Σταυρό καί τόν τοποθετεῖ ἔμπροσθεν τῆς Ἁγίας Τραπέζης μέ μέτωπο πρός τόν λαό. Καθώς οἱ Ἱεροψάλτες ψάλλουν τά τροπάρια τοῦ οἰκείου Ἀντιφώνου, ὁ ἱερεύς θυμιᾶ τόν Σταυρό, πού στηρίζεται στήν Ἁγία Τράπεζα ἤ ὑποβαστάζεται ἀπό κάποιο πρόσωπο. Μετά τό θυμίαμα κάνει 3 μετάνοιες καί προσκυνεῖ τόν Ἐσταυρωμένο. Ὅταν οἱ Ἱεροψάλτες τελειώσουν καί τό τελευταῖο τροπάριο τοῦ Ἀντιφώνου καί ἐπικρατεῖ ἀπόλυτη σιγή, ὁ Ἱερεύς ἀφήνει ὀλίγα δευτερόλεπτα σιωπῆς νά περάσουν καί ἀρχίζει σιγά-σιγά νά ἀπαγγέλλει τόν α΄ στίχον τοῦ τροπαρίου «*Σήμερον κρεμᾶται ἐπί ξύλου ...*» τρεῖς φορές κρατώντας χρονική ἀπόστασι τῆς μιᾶς πρός τήν ἄλλη. Καλό εἶναι νά συγχρονισθεῖ τήν ὥρα αὐτή καί ὁ κωδωνοκρούστης, ὥστε νά κτυπᾶ τήν καμπάνα πένθιμα στή διάρκεια τῶν διακοπῶν τῆς φωνῆς τοῦ Ἱερέως. Λέγοντας ὁ Ἱερεύς γιά τρίτη φορά τό «*Σήμερον κρεμᾶται ...*» σηκώνει τόν Σταυρό, στρέφεται πρός τόν λαό καί τόν ἐπιδεικνύει καί ἀρχίζει τήν λιτάνευσί του, πηγαίνοντας δεξιά καί γύρω-γύρω ἀπό τήν Ἁγία Τράπεζα πρός τήν βορεινή θύρα τοῦ Ἁγίου Βήματος. Ἀπαγγέλλει ἀργά-ἀργά καί μέ διακοπές, ὑπολογίζοντας νά ὁλοκληρώσει τήν ἀπαγγελία, ὅταν θά ἔχει διασχίσει ὅλο τόν Ναό καί θά ἔχει φθάσει στόν Σολέα. Προηγοῦνται τοῦ Ἱερέως λαμπαδοῦχοι, τά ἑξαπτέρυγα καί τό θυμιατό. Ὅταν φθάσουν στόν Σολέα, τοποθετεῖ τόν Σταυρό στήν ἑτοιμασμένη θέσι καί καθώς οἱ Ἱεροψάλτες ἐπαναλαμβάνουν ψαλτά τό «*Σήμερον κρεμᾶται ἐπί ξύλου ...*» θυμιᾶ. Στό «*Προσκυνοῦμέν Σου τά Πάθη Χριστέ*» ὁ Ἱερεύς κάνει σεμνοπρεπῶς 3 μετάνοιες καί προσκυνεῖ τόν Ἐσταυρωμένο καί ἀποχωρεῖ μέσα στό Ἅγιον Βῆμα.

vii. Ἡ προσκύνησις τοῦ Ἐσταυρωμένου πρέπει νά γίνει μετά τό τέλος τῆς Ἀκολουθίας. Πρός τοῦτο θά ἐπαναληφθεῖ καί ἐδῶ ὅ,τι ἐλέχθη γιά τήν

προσκύνησι τῆς εἰκόνος τοῦ Νυμφίου. Δηλαδή ἐντεταλμένοι ἄνδρες θά κρατοῦν τίς θύρες τοῦ Σολέα καί δέν θά ἐπιτρέπουν τήν εἴσοδο σ᾽ αὐτόν γιά προσκύνησι. Ἔτσι θά ὑπάρξει τάξις καί ἡσυχία.

viii. Τό στόλισμα τοῦ Ἐπιταφίου δέον νά γίνει ἀπό εὐσεβεῖς κυρίες καί δεσποινίδες. Σέ μερικές ἐνορίες αὐτό γίνεται δι᾽ ὅλης τῆς νυκτός τῆς Μεγάλης Πέμπτης πρός Μεγάλη Παρασκευή.

ε. Μεγάλη Παρασκευή.

i. Ἡ Ἀκολουθία τῶν Μεγάλων καί Βασιλικῶν Ὡρῶν ἀρχίζει στίς 8.00 π. μ. Κάθε Ὥρα διαρκεῖ 0.30΄. Τέλος Μ. Ὡρῶν· 10.00 π. μ. Ταυτόχρονα ἔναρξις Ἑσπερινοῦ Ἀποκαθηλώσεως. Τέλος 12 μ. Κατά τόν Μέγα Ἑσπερινό ἡ Ἁγία Τράπεζα καί οἱ Ἱερεῖς φοροῦν ἄμφια λαμπρά, ὄχι πένθιμα. Ἡ Ἐκκλησία δέν πενθεῖ πλέον. Ὁ Κύριος, μετά τό «Τετέλεσται», εἶναι πλέον Νικητής. Εἶναι ὁ Βασιλεύς τῆς δόξης.

ii. Τήν Μεγάλη Παρασκευή εἴθισται ἡ ὁμιλία κατά τήν Ἀποκαθήλωσι νά ἐκφωνεῖται εὐθύς μετά τά ἀναγνώσματα τοῦ Ἑσπερινοῦ καί πρό τοῦ Ἀποστόλου. Πρόκειται γιά ὁμιλία, ἡ ὁποία ἐνέχει μέν ἀρκετό συναισθηματικό στοιχεῖο, ὅμως προσφέρει καί στερεά τροφή στούς ἀκούοντες. Τό κήρυγμα λοιπόν τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς ἀπαιτεῖ λυρισμό, συγκεκριμένες θέσεις, καί μικρή διάρκεια. Φροντίσατε ὅσοι προτίθεσθε νά ὁμιλήσετε, νά προετοιμασθεῖτε καλά.

iii. Ὁ δίσκος στήν Ἀκολουθία τῆς Ἀποκαθηλώσεως περιάγεται μετά τό δοξαστικό τῶν ἀποστίχων «*Σέ Τόν ἀναβαλλόμενον τό φῶς ὥσπερ ἱμάτιον...*». Ὁ Ἱερεύς πρό τοῦ «*νῦν ἀπολύεις...*» κάνει σχετική ἀνακοίνωσι, ὥστε οἱ συνεργάτες του κατά τήν ἀπαγγελία τοῦ Τρισαγίου καί τήν ψαλμωδία τῶν Ἀπολυτικίων νά ὁλοκληρώσουν τό ἔργο τους.

iv. Ἡ Ἀκολουθία τοῦ Ἐπιταφίου τελεῖται στούς Ναούς μέ τά φῶτα ὅλα ἀναμμένα καί ἄμφια λαμπρά. Ὁ Ἱερεύς καί ὁ Διάκονος ἐνδύονται στόν

Κανόνα ἅπασα τήν ἱερατική στολή. Στήν ἀρχή κάθε στάσεως, ὁ Ἀρχιερεύς ἤ ὁ ἱερεύς θυμιᾶ τόν Ἐπιτάφιο καί τόν λαό, ἐπί δέ τό «*Ἔρραναν τόν Τάφον*» ραντίζει τόν Ἐπιτάφιο καί ὅλο τόν λαό περιερχόμενος τόν ἱερό Ναό.

v. Μετά τήν περιφορά τοῦ Ἐπιταφίου καί τήν ἐναπόθεσι τοῦ Σώματος ἐπί τῆς Ἁγίας Τραπέζης, τοποθετεῖται στό Κουβούκλιο τό ἱερό Εὐαγγέλιο, ὥστε αὐτό νά προσκυνεῖ ὁ λαός πού συνεχίζει νά προσέρχεται γιά προσκύνησι τοῦ Ἐπιταφίου.

στ. Μέγα Σάββατο.

i. Κατ᾽ αὐτό στήν Ἱερά Μητρόπολί μας τελοῦνται δύο θεῖες Λειτουργίες πρός ἐξυπηρέτησι τῶν πιστῶν, ὅπως καί τήν Μεγάλη Πέμπτη κατά τό ἰσχῦον Πρόγραμμα.

ii. Κατά τό «*Ἀνάστα ὁ Θεός*» κρούονται χαρμόσυνα οἱ κώδωνες καί σκορπίζονται κατά τήν τάξι τά βαΐα.

ζ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ

i. Κροῦσις κωδώνων στίς 11 μ.μ. Ἔναρξις Ἀκολουθίας Μεσονυκτικοῦ μέ τά φῶτα σβησμένα. Στίς 11.30΄ μ. μ. ἀρχίζουν οἱ ψάλτες νά ψάλλουν μέσα στό Ἱερό τό «*Ἰδού σκοτία καί πρωΐ...*». Στίς 11.40 μ.μ. ὁ Ἱερεύς ψάλλει τό «*Δεῦτε λάβετε φῶς...*» πού ἐπαναλαμβάνουν καί οἱ χοροί τῶν ψαλτῶν. Ὁ ἱερεύς ἀπό τῆς Ὡραίας Πύλης προσφέρει τήν λαμπάδα του στούς πιστούς γιά νά ἀνάψουν τίς δικές τους. Τό Ἅγιο Φῶς ὁ ἱερεύς τό λαμβάνει ἀπό τήν ἀκοίμητη κανδήλα πού καίει πίσω ἀπό τήν Ἁγία Τράπεζα. Στά 20 λεπτά πού μεσολαβοῦν μέχρι τῆς 12ης μεσονυκτίου, ὁ Ἱερεύς ἐπί κεφαλῆς πομπῆς κατευθύνεται πρός τήν ἐξέδρα, πού εἶναι στημένη στό προαύλιο τοῦ Ναοῦ. Προπορεύονται λαμπαδοῦχοι,

ἐξαπτέρυγα, τό λάβαρο τῆς Ἀναστάσεως, ἡ εἰκόνα Της κ.λπ. Ἐπί τῆς ἐξέδρας διαβάζεται τό Εὐαγγέλιο καί τό Ἀναστάσιμο μήνυμά μας καί στίς 12 ἀκριβῶς ὁ Ἱερεύς ἀπαγγέλλει τό «*Δόξα τῇ ἁγίᾳ καί ὁμοουσίῳ*...» καί ψάλλει τό «*Χριστός Ἀνέστη*...».

ii. Ὁ δίσκος περιάγεται ἀπό τούς συνεργάτες τῆς ἐνορίας ἐγκαίρως, εὐθύς ἅμα τῇ ἐξόδῳ τῆς ἱερατικῆς πομπῆς πρός τήν ἐξέδρα.

iii. Ἀπό τή Μεγάλη Παρασκευή νά ὑποδείξετε στούς πιστούς νά παραμείνουν στήν ἀναστάσιμη θεία Λειτουργία.

Συνεννοηθῆτε μέ τούς Ἱεροψάλτες σας γιά τήν τήρησι τοῦ κάτωθι :

12 Μεσονυκτίου˙ Ἀκολουθία Ἀνάστασεως.

12-12.45΄ πρωϊνή˙ Ὁ Ὄρθρος. Ὁ Κανών ἀρχίζει νά ψάλλεται ἤδη ἀπό τήν ἐξέδρα καί καθώς ἡ πομπή ἐπιστρέφει στόν Ναό. Τούς εἱρμούς δέν ἐπαναλαμβάνουμε.

12.45 - 2.00 πρωϊνή˙ Ἡ Θεία Λειτουργία.

η. Η ΑΓΑΠΗ

Τήν Κυριακή τοῦ Πάσχα στίς 10.00 π. μ. θά τελεσθεῖ στόν Μητροπολιτικό ἱερό Ναό τοῦ Ἁγίου Νικολάου Καισαριανῆς ὁ Ἑσπερινός τῆς Ἀγάπης. Θὰ συμμετάσχετε ὅλοι, Πρεσβύτεροι καί Διάκονοι. Πρός τοῦτο θά ἀφιχθεῖτε μέχρι τίς 9.30 π.μ. στόν Μητροπολιτικό Ἱερό Ναό γιά νά ἐνδυθεῖτε.

Στούς ἐνοριακούς Ναούς ὁ Ἑσπερινός τῆς Ἀγάπης θά γίνει τό ἀπόγευμα τήν ὡρισμένη ὥρα.

Συνημμένως ἀποστέλλουμε καί τό Μήνυμα τοῦ Πάσχα γιά νά τό ἀναγνώσετε κατά τήν τελετήν τῆ ἀναστάσεως πρό τῆς ἀναγνώσεως τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου.

******

Ἀγαπητοί μου Ἀδελφοί

Σᾶς εὔχομαι καλή δύναμι καί ὁ Κύριος νά μᾶς στηρίζει ὅλους στήν πίστι, στό καθῆκον μας καί στήν ἀποστολή μας καί στόν πνευματικό ἀγῶνα μας τῶν ἁγίων καί πανσέπτων ἡμερῶν τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος καί τοῦ Ἁγίου Πάσχα.

Στίς οἰκογένειές σας χαρίζω τήν ἀγάπη μου καί τίς εὐχές μου.

Καλή Ἀνάσταση καί Χρόνια Πολλά.

Μετά πατρικῶν εὐχῶν καί εὐλογιῶν.

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

Ὁ Καισαριανῆς, Βύρωνος καί Ὑμηττοῦ Δανιήλ.